

ОСОБЛИВОСТІ БАКАЛАВРСЬКОГО АРХІТЕКТУРНОГО ПРОЕКТУВАННЯ

Анотація. На базі набутого досвіду організації дипломного проектування розглядаються основні відмінності виконання бакалаврського проекту і наводяться деякі зауваження та пропозиції стосовно покращення проектів.

Ключові слова: бакалавр, дипломний проект, клаузура, програма, завдання для проектування, архітектурні форми, деталі.

Студент архітектурного факультету КНУБА в період навчання на I – IV курсах здобувають знання в галузі гуманітарної, художньо-композиційної, науково-технічної освіти та поєднують їх у практичному комплексному архітектурному проектуванні різних будівель і споруд.

Слід зазначити, у цей період студенти на будь-якій кафедрі навчаються за єдиною навчальною програмою освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» в галузі архітектури, відповідно до Закону України «Про освіту» та Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження «Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)» від 20 січня 1998 р. № 65.

Подальше навчання на V курсі (IX семестр) передбачає не тільки вивчення освітньо-навчальних дисциплін, а ще й спрямовується на розробку комплексного архітектурного проекту будівлі як основного об'єкта професійної діяльності. Тема проекту, композиція автора, зміст і склад проектних матеріалів повинні відображати набуті студентом знання, вміння, навичку професійного характеру, а проект, у цілому, має бути зразком і виразником творчих здібностей особистості.

Потрібно зауважити, що архітектурний проект освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» є випускною, екзаменаційною роботою, виконаною особисто автором при дотриманні визначених кафедрою умов, термінів і етапів розробки. Здається, на перший погляд, нічого особливого в даному випадку немає – все знайоме, все давно відоме... Однак, не все. Адже раніше, відповідно до

Архітектура будівель і споруд навчального плану, кафедра надавала одне-два завдання на проектування. Наразі студентам пропонується ціла низка завдань, або тем, з яких необхідно обрати одну та ще й довести свою здатність розробити такий проект. Як показує досвід, вже із самого початку – вибору завдання, починаються вагання, сумніви, нерішучість. Або об'єкт не цікавий, або не сучасний, або замалий, а хочеться чогось грандіозного, новаторського, не тривіального, такого, щоб аж... Цікаво, що на запитання керівників: «Яку ж тему ви бажаєте розробляти?». Відповідь майже завжди однакова – я не знаю, але це не моє, це не те...

Тут доведеться розповісти невеличку історію. Одна досить відома викладачка-архітектор переглядала виконані на її замовлення ескізи будівлі й увесь час говорила: «Це не те, і це не те». Не прийнятно! Хіба ви нездари? Тоді автор ескізів запитав: «А як треба?». І почув геніальну відповідь: «Якби я знала як треба, то я сама б усе зробила». Один студент і тут не розгубився: «Ось бачите, відомий архітектор не може пояснити, а Ви хочете щоб я...».

Та нарешті об'єкт вибрано, схвалено рідними дядьками й тітками, навіть – якимсь авторитетним Юрієм Петровичем, можна приступити до доказової частини – клаузури. Для студента «клаузура» – споконвічне і неминуче питання: «Що потрібно зробити, що викласти в клаузурі?». А відповідь проста – все. Але відповідь – «все» не потрібно розуміти буквально. Враховувати, осмислювати треба все, та головним завданням є пошук і вираження концепції, ідеї створення об'єкта. Процес фантазування, уявлення, інтуїтивного осягнення задачі й творчого вирішення результату, виключно індивідуальний. Тому наявність потрібних проєкцій і зображень повинна відповідати загальним вимогам, але основне місце відводиться саме малюнку, проєкції, або перспективі, які найточніше розкривають ідею, задум проєкту.

Клаузура розкриває і розвиває творчу здібність, просторову уяву, свідчить про знання закономірності деталей і цілого в архітектурі, про відчуття композиції, про вміння нашвидкуруч зобразити свою ідею, свій неповторний, кардинальний об'єкт. Розробка клаузури студентом – суто самостійна справа, без участі викладача. Проте, після оцінки роботи проводиться її обговорення з викладачем, визначаються напрямки вдосконалення прийнятого рішення. Недоцільно переконувати автора змінити його рішення, посилаючись на відомі зразки. Корисніше знайти те, Архімедове, евристичне зернятко, з якого виросте плід – чудовий архітектурний проєкт. Якраз на знаходження цього авторського рішення витрачається багато часу, а інколи пошук триває і спостерігається навіть при виконанні ескізних креслень (у необхідному масштабі).

Слід зауважити, що на процес виконання бакалаврського проекту значною мірою впливає ще незрілий характер студента – інколи занадто поступливий, а інколи навпаки – нестерпно колючий і гарячий. Потрібно знайти слова, які б непомітно спрямували студента до кращого вирішення завдання, але б водночас збереглася його власна ідея.

Потрібно зауважити, що вже на стадії клаузурного проектування досить виразно проявляються особливості професійного характеру студента. Один або два студенти безкінечно «генерують ідеї» і цим тішаються; декілька – розробляють одну й ту саму ідею з усіх боків і з задоволенням чекають на оцінку; третя група до кінця терміну виконання клазури покладає надію на трьох шалених помічників, які у наших сусідів називаються: «авось, небось да как-нибудь». І дійсно, перший з них дає надію на успіх, другий – надає сміливості й відваги, а третій – втішає зневажливістю: «якось-то буде», бо ще ж є відповідальність керівників...

Після оцінки клазури настає відповідальний момент – розробка студентом, під керівництвом викладача, завдання на проектування об'єкта та плану виконання роботи. Вдало складений план і графік проведення практичної роботи з проектування, надає впевненості для досягнення визначеної мети, стимулює працездатність, підтримує діловий настрій.

На стадії розробки архітектурного проекту, у визначеному завданні масштабі, потрібно оновити знання про поняття масштабу і масштабності, про композицію і гармонізацію, тектонічність і стилістику будівлі та ін.

Саме на стадії розробки проекту в масштабі, вважаю необхідним звернути увагу студентів на деякі архітектурно-технічні елементи, частини, деталі, які останнім часом десь поділися, як кажуть: «щезли». Не варто посилатися на інформаційні технології (ІТ), медійні рішення, «лофт-стиль» та інше.

При проектуванні будівель завжди потрібно й необхідно враховувати безліч місцевих умов, бо досить часто будівлі вирішуються начебто в пустелі, або там, де не має ані снігу, ані вітру, ані сльоти.

Ось тому, звертаю увагу на доцільність графічного зображення цокольної частини фундаменту. У минулі часи тодішній декан архітектурного факультету, канд. тех. наук Павло Миронович Черниш звертав увагу студентів не тільки на необхідність улаштування цоколя, парапету, інколи стілобата, карниза, а також на вираження та обладнання таких форм. Дехто, читаючи написане, скаже: «це все ретроградство, відсталість, несприйняття прогресу!». Це не так! Мене вражає і захоплює приголомшливий, разючий розвиток нових будівельних технологій, матеріалів, виробів, нових архітектурних та інженерних рішень.

Але, коли я бачу скляну, прозору покрівлю, через яку влітку нещадно пече сонце, а зимою вона вкрита сніговим наметом, виникає питання – скільки коштує таке влаштування та її експлуатація, обслуговування. Чомусь при захисті проектів тепер не вимагають розрахунків вартості, хоча б приблизної.

Також доцільно звернути увагу на створення допоміжних матеріалів, які б посприяли точніше зрозуміти авторське рішення.

В умовах сьогодення при наявності фотоапарата (навіть у мобільному телефоні) стає незрозумілою відсутність зображень ділянки будівництва та того, що її оточує. Напевно, такі фото-фіксаційні матеріали могли б розкривати не тільки конкретні місцеві умови, а стали б доповненням до історичної довідки, яку повинна містити пояснювальна записка. Не зрозуміло, чому при наявності ІТ програм (які б відповідали цій задачі) студенти досі не використовують фотозображення місця майбутнього будівництва споруди, з вписаним туди фасадом будівлі, яка була розроблена студентом.

Насамкінець, потрібно відмітити, що дипломний проект освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» виконується в стислі строки і відповідно має певні обмеження, це не стосується основних положень архітектурно-будівельної справи, які завжди необхідно враховувати і впроваджувати у свою професійно-навчальну діяльність.

Аннотація. На базе приобретённого опыта организации дипломного проектирования рассматриваются основные особенности разработки бакалаврского проекта и излагаются некоторые замечания и предложения относительно улучшения проектов.

Ключевые слова: бакалавр, дипломный проект, клаузура, программа, задание на проектирование, архитектурные формы, детали.